

Varvara Schantin

Varvara Schantin (1870–1941) tuli tunnetuksi Haminassa 1918–1939 leivonnaiskauppiaana, joka myi käsikärryistään munkkeja ja piirakoita reserviupseerikoulun oppilaille. Paitsi pullakauppias, Varvara Schantin oli lämminsydäminen ihminen, jota nuoret miehet mielellään kuuntelivat. Reserviupseerikoulun kurssijulkaisuissa häntä on kuvailtu sekä kaikkien Suomen munkkien että RUK:n oppilaiden äidiksi.

Haminan historiallisten vallien päällä Kadettikoulukadun varrella, suunnilleen sotilaskotien puolivälissä, sijaitsee Varvara Schantinin patsas. Reserviupseerikoulun (RUK) kurssit vuosikymmenestä toiseen ovat muistaneet häntä vuosijuhliensa yhteydessä Varvaran patsaan leivittämällä. Oppilaskunta asettaa patsaan koriin suuren ”kántyn”, minkä jälkeen yleisö voi jälleen kerran nauttia palasen Varvaran korin antimista.

Varvara Schantinin muisto ei olisi säilynyt niin kauan, ellei hän olisi ollut lämminsydäminen ja auttavainen ihminen. Nuorten miesten kiitollisuuden voi hyvin ymmärtää, sillä palvelu reserviupseerikoulussa oli 1920- ja 1930-luvulla raskasta ja armeijan muona tuohon aikaan vaatimatonta.

Venäläistaustaiseen perheeseen syntynyt Varvara Schantin työskenteli Haminassa aluksi ompelijattarena asiakaskuntanaan kadettikoulun upseeriperheet. Hän kihlautui venäläisen kadetin kanssa, mutta tämän perhe ei suvainnut avioliittoa köyhän perheen tyttären kanssa. Sulhasen palattua kotimaahansa Varvara synnytti pojan, joka oli pysyvästi vammainen. Kadettikoulun tultua lakkautetuksi 1903 Varvara Schantin alkoi myydä työntökärryistä Aholaisen leipomon munkkeja ja piirakoita. Kun Reserviupseerikoulu (RUK) aloitti 1920 toimintansa Haminassa, Schantin luopui ompelijattaren työstä ja ryhtyi kauppaamaan leivonnaisiaan upseerioppilaille. Uutta ja ainutlaatuista oli se, että hän seurasi asiakkaitaan myös maastoharjoituksiin ja piti pullakauppaa harjoitustauoilla.

Vähitellen Varvara Schantinista tuli pysyvä osa RUK:n miljöötä. Lukuisat tarinat kertovat, kuinka hän auttoi joukkueenjohtajina toimivia upseerioppilaita konekivääripesäkkeen sijoittamisessa, sillä hän muisti, missä se aina ennenkin oli ollut. Eräs Haminassa palvellut nuori mies kirjoitti päiväkirjaansa 1930-luvulla: *”Huhut kertovat kurssimme loppuvan viimeistään 17. päivänä. Tänään Varvara, joka nämä asiat parhaiten tunnustelee, tiesi sen loppuvan myös 17. päivänä, mahdollisesti voivan lykkääntyä 23:een päiväänkin.”*

Varvara Schantinin venäläistaustasta ei ole yhdessäkään hänestä kertovassa lähteessä esitetty mitään kielteistä. Se on yllättävää, sillä sisällissodan jälkeisinä vuosikymmeninä valtaosa upseerioppilaista oli varmasti erittäin venäläisvastaisia. Varvaran vieraskirja todistaa, että monet entiset upseerioppilaat kävivät Haminassa tervehtimässä häntä vielä vuosia myöhemmin. Maaliskuussa 1940 vieraskirjassa on talvisodasta palanneiden vänrikkien merkintä. He liittivät siihen tervehdyksen kaatuneilta upseeritovereilta, jotka Schantin vielä hyvin muisti. Noihin aikoihin Varvara oli jo kovasti sairastellut, ja hän kuoli 70-vuotiaana 1941. Sen jälkeen hänen vammaisesta pojastaan huolehti leipuri Aholaisen rouva Lyyli.

Varvara Schantinin työ on verrattavissa sotilaskotien toimintaan, vaikka tapahtuikin täysin yksityisesti. Hän alkoi myydä leivonnaisia rautatiepataljoonan varusmiehille 1918, jo ennen kuin Haminaan 1919 perustettiin ensimmäinen sotilaskoti. Se sai vasta 1926 kunnolliset tilat C. L. Engelin piirtämästä esikuntarakennuksesta. Samassa talossa sijaitsi myös kurssijuhlien tanssiaissali ”Keisarisali”. Rakennus vaurioitui talvisodan pommituksissa niin pahoin, että se jouduttiin purkamaan. Nykyinen Haminan keskussotilaskoti sijaitsee samalla paikalla.

Varvara Schantin S 1870 Hamina, K 1941 Hamina. Lapsi: poika.
Kunnianosoitukset: Veistos: *V. Haukkavaara* 1973, Hamina.

Lähteet: *S. Hentilä*, Varvaran muisto Haminassa // Sotilaskoti 1/1977.
Varvara Schantinin mukaan nimetty: Haminan Sotilaskotiyhdistys ry:n maastoauto 2005.
Kirjoittaja: Seppo Hentilä

”Rakkaiden poikien” tuki ja turva

Varvara Schantinille, joka ryhtyi yrittäjäksi myymällä Aholaisen leipomotuotteita Reserviupseerikoulun upseerioppilaille sen kurssi numero 22:sta alkaen, on pystytetty teräksinen veistos Haminan Kadettikoulunkadulle lähelle vallisarvea, viestikomppanian ja sotilaskodin väliselle osuudelle.

Vuosien saatossa Varvara tuli ystäväksi eri kurssien oppilaiden kanssa, jotka alkoivat arvostaa aina pyyteetöntä ”pullamummoaan”. Hänet tunnettiin oppilaiden luottohenkilönä ja äitihahmona. Hän liikkui poikien mukana kärryineen myös maastossa ja oppi tietämään, minne konekiväärit tuli sijoittaa. Hän saattoi huudahtaa: *”Pojat, pojat, rakkaat pojat! Älkää laittako konekivääriä sinne, sillä se on aina ollut tuon kannon vieressä!”*

Varvara oli talvisodan päättyessä kovin sairaalloinen, mutta hän ilahtui suuresti, kun sodasta palanneet entiset oppilaat kävivät häntä tervehtimässä. Eräässä lehtihaastattelussa hän totesi: *”Tahtoisin elää poikien lähellä, sillä se muodostaa minun elämäni. Ihailen heidän reippauttaan ja siksi haluan heitä palvella auttaen omalla tavallani.”*

Kun Varvara kuoli, hänen hyvä ystävänsä Lyyli Aholainen sulki hänen silmänsä. Ehkäpä vaatimattoman Varvaran toive toteutui, sillä seisoohan teräksinen Varvara-patsas vallien kulmauksessa ja se leivitetään jokaisella kurssilla. Upseerikurssi 25 vetureinaan lääkintöneuvos Wille Waris ja haminalainen tukkukauppias Tauno Nikkinen pani alulle Varvaran patsashankkeen. Valtakunnallisella keräyksellä saatiin rahoitus kuntoon ja taiteilija Veikko Haukkavaaran luomus paljastettiin juhlavasti 16.9.1972. Tilaisuutta kunnioittivat läsnäolollaan mm. puolustusvoimien komentaja, kenraali K. O. Leinonen sekä huoltopäällikkö, kenraali Wille-Poju Somerkari. Upseerikurssi 25:n ja patsastoimikunnan edustajat lahjoittivat samalla patsaan Haminan kaupungille. Teräkseen valetun veistoksen paljastamisen osallistui leipomosukuun kuuluva Lyyli Aholainen.

Varvara Schantinista on tehty myös Haminan teatterissa monologiesitys. Laulaja Veikko Lavi levytti vuonna 1978 laulun nimeltä *Pullamummo Varvaara*. Varvara Schantinin mukaan nimettiin Haminan Sotilaskodin käytössä oleva RUK:n oppilaskunnan kanssa yhteistyössä hankittu sotilaskotiauto Varvara. Hänen mukaansa on nimetty Haminassa myös Kahvila Varvara.